

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวิดิทัศน์มีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น (สุรารัตน์ วาจะเสน, 2550) ทั้งการให้ความรู้ ความบันเทิง วิดิทัศน์เป็นสื่อที่นำเสนอได้ทั้งภาพและเสียงหรือทั้งสองอย่างรวมกัน การนำเสนอภาพเคลื่อนไหวและสร้างความต่อเนื่องของการกระทำของวัตถุจากเรื่องราวต่างๆ โดยภาพจะทำหน้าที่หลักในการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ และมีเสียงคอยเป็นส่วนที่เสริมให้ได้รับความรู้และความเข้าใจรวมถึงให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น สื่อวิดิทัศน์สร้างความรู้สึกลึกซึ้งติดกับผู้ชมเป็นสื่อที่เข้าถึงง่ายมีความรวดเร็วเสนอเหตุการณ์ได้ทันที สื่อวิดิทัศน์ถูกผลิตและนำเสนอออกมาในหลายรูปแบบทั้งเป็น CD, VCD และ DVD หรือผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (World Wide Web : WWW) ซึ่งจุดประสงค์ในการนำเสนอมีทั้งในรูปแบบการให้ความรู้และการให้ความบันเทิงให้กับผู้ชม โดยหากเป็นในรูปแบบการให้ความบันเทิงส่วนมากจะเป็นสื่อวิดิทัศน์ในรูปแบบบันเทิงคดี และหากเป็นสื่อที่ต้องการให้ความรู้แก่ผู้ชมก็จะเป็นในรูปแบบสื่อวิดิทัศน์แบบสารคดี

สารคดีเป็นเรื่องราวที่มุ่งแสดงความรู้ ความจริง ทศนะ ความคิดเห็นเป็นหลัก ด้วยการจัดระเบียบความคิดในการนำเสนอรวมถึงการผสมผสานในการถ่ายทอดเพื่อให้เกิดคุณค่าทางปัญญา (ถวัลย์ มาศจรัส, 2545) สารคดีส่วนมากจะมุ่งให้สาระความรู้แก่ผู้ชม โดยมีความเพลิดเพลินเป็นเบื้องหลัง เป็นการแสดงความรู้ ความคิด ความจริง ความกระจำแจ้ง และเหตุผลเป็นสำคัญ โดยเน้นให้ทราบถึงเรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านมามาจนถึงในปัจจุบัน ดังนั้นการผลิตสารคดีจึงต้องคำนึงถึงข้อมูลของเรื่องที่จะนำเสนอเป็นลำดับขั้นๆ สารคดีในปัจจุบันจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ธรรมชาติ

ประวัติบุคคลสำคัญ หรือเหตุการณ์สำคัญๆ โดยหากเป็นสารคดีเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ก็มักเป็นสารคดีเกี่ยวกับ วัด หรือโบราณสถาน

โบราณสถานในประเทศไทยนั้นมีมากมายหลายแห่งแต่ที่เห็นกันส่วนมากจะเป็นโบราณสถานที่อยู่ในวัด ซึ่งวัดที่มีโบราณสถานก็มักจะอยู่ตามจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาเป็นเวลานาน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมาเก่ากว่า 700 ปี และเป็นจังหวัดที่มีวัดและโบราณสถานต่างๆ มากมาย ซึ่งวัดถือเป็นศูนย์รวมทางด้านศาสนาของชาวพุทธ และเนื่องจากเหตุที่มีวัดเป็นจำนวนมากแต่ละวัดจึงมีประวัติความเป็นมาในการสร้างที่แตกต่างกันมีทั้งวัดที่มีการสร้างมาเป็นระยะเวลานานและวัดใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย โดยในจำนวนวัดที่มีอยู่มากมายในจังหวัดเชียงใหม่มีวัดที่มีพื้นที่เป็นป่าอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย และในจำนวนวัดเหล่านี้ก็มีวัดที่มีพื้นที่เป็นป่าและมีโบราณสถานอยู่ในนั้นด้วยอีกทั้งยังอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่และเป็นสถานปฏิบัติธรรมของชาวพุทธที่เป็นคนเชียงใหม่และคนจากต่างถิ่น รวมถึงชาวต่างชาติที่ต้องการค้นหาความสงบในรูปแบบการปฏิบัติธรรมตามแนวทางศาสนาพุทธ วัดที่กล่าวนี้คือ “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)”

วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) เป็นวัดป่าที่มีความร่มรื่น อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในวัดป่าของจังหวัดเชียงใหม่ พญากือนาโปรดให้สร้างวัดนี้ราวพุทธศตวรรษที่ 20 (อภิวันท์ อดุลยพิเชษฐ, 2548) มีการอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติและโบราณสถานที่สวยงามทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาและจังหวัดเชียงใหม่มากมาย อีกทั้งวัดอุโมงค์ยังเป็นสถานที่สำหรับชาวไทยที่นับถือพุทธรวมถึงชาวต่างชาติที่มีความสนใจในการปฏิบัติธรรมและฝึกการทำสมาธิ ได้มาฝึกการปฏิบัติธรรมที่วัด รวมถึงมีการจัดค่ายคุณธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจเพื่อใช้สอนธรรมะและปฏิบัติธรรม ฝึกอบรมเยาวชนให้ได้รับความรู้และความเข้าใจในศาสนา รวมถึงให้รู้ถึงความสำคัญของโบราณสถานที่ปรากฏภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)

แต่จากการจัดค่ายคุณธรรมเพื่อการปฏิบัติธรรมสำหรับเยาวชนที่ผ่านมาของทางวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) นั้นเยาวชนที่มาเข้าค่ายคุณธรรมส่วนมากจะเป็นการนำเยาวชนมาโดยทางสถานศึกษาส่งมา ซึ่งเยาวชนที่มามีทั้งต้องการมาปฏิบัติธรรมด้วยความสมัครใจและมาเพื่อร่วมกิจกรรมของทางสถานศึกษาให้ผ่านไปเพียงเท่านั้น อีกทั้งการปฏิบัติธรรมส่วนมากก็จะเน้นให้เยาวชนเข้าใจในการปฏิบัติตนเพียงอย่างเดียวไม่ได้ให้ความรู้ถึงสถานที่ที่มาฝึกปฏิบัติธรรมนั่นคือวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) หรือหากมีก็จะเป็นเพียงการที่พระสงฆ์บรรยายเกี่ยวกับประวัติรวมถึงโบราณสถาน

และโบราณวัตถุที่มีอยู่ภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ซึ่งดูเป็นการเสียเวลาและเยาวชนไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควรเพราะมักจะไปสนใจสิ่งอื่นเช่นธรรมชาติภายในวัดมากกว่า จากประสบการณ์ที่ผ่านมา พระสงฆ์เป็นผู้ให้ความรู้โดยการบรรยายเป็นหลัก ทำให้เยาวชนผู้ฟังขาดความสนใจ รวมถึงเห็นคุณค่าควรแก่การทํานุบำรุงรักษาและไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ทางวัดต้องการในที่สุด

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยจึงสำรวจและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาคสถานศึกษาคือ โรงเรียนโดยครูและทางวัดคือพระภิกษุสงฆ์ ได้สังเกตเห็นความจำเป็นที่ต้องพัฒนาสื่อโดยเฉพาะสื่อวิทัศน์ในรูปแบบของสารคดี เพื่อใช้ในการประกอบการให้ความรู้และความเข้าใจก่อนการมาปฏิบัติธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเกี่ยวกับ ประวัติและโบราณสถาน วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) รวมถึงกิจกรรมการปฏิบัติธรรมในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) แล้วจัดทำเป็นวิทัศน์สารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” เพื่อเผยแพร่ให้เยาวชนที่มาปฏิบัติธรรมที่วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ได้ชมและเมื่อเยาวชนได้รับชมวิทัศน์นี้แล้วจะได้มีความรู้และความเข้าใจและเห็นคุณค่าวัดเก่าและโบราณสถานต่างๆ ภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) รวมถึงเป็นการเตรียมตัวก่อนมาเข้าค่ายคุณธรรมเพื่อปฏิบัติธรรมในวัด เพื่อให้การมาปฏิบัติธรรมที่วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ได้ประโยชน์ต่อเยาวชนและได้รับความรู้เกี่ยวกับวัดและการปฏิบัติตนการปฏิบัติธรรมดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการสร้างสารคดีให้วัดอื่นๆ ที่ต้องการนำเสนอประวัติความเป็นมาของวัดและกิจกรรมภายในวัดอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อผลิตวิทัศน์สารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” สำหรับค่ายคุณธรรมเยาวชนวัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของวิทัศน์สารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” ของเยาวชนที่เตรียมพร้อมก่อนเข้าค่ายคุณธรรมของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) หลังจากได้รับชมวิทัศน์สารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” สำหรับค่ายคุณธรรมเยาวชน ของวัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเยาวชน ที่มีต่อวิทัศน์สารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” สำหรับค่ายคุณธรรมเยาวชน ของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตวิดิทัศน์สำหรับวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่
2. ได้ทราบประสิทธิผลก่อนและหลังการรับชมวิดิทัศน์สารคดีของเยาวชนที่ต้องการมาเข้าค่ายคุณธรรมของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่
3. ได้ทราบความพึงพอใจของเยาวชนที่มีต่อวิดิทัศน์สารคดีเรื่องวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) หลังได้รับชมวิดิทัศน์สารคดีแล้ว
4. ได้วิดิทัศน์สารคดีเรื่องวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ใช้ในการนำเสนอสำหรับค่ายคุณธรรมเยาวชนของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษครั้งนี้มีขอบเขตดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบไปด้วย

1. ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.1840-พ.ศ.2555)
2. สถานที่สำคัญต่างๆ ภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ในปัจจุบัน
3. กิจกรรมทางพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ในปัจจุบัน
4. ข้อควรปฏิบัติเมื่อเข้ามาภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร เยาวชนที่มาเข้าค่ายคุณธรรม ณ วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่ ในปีพุทธศักราช 2556
2. กลุ่มตัวอย่าง เจาะจงเยาวชนที่มาเข้าค่ายคุณธรรม ณ วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงเดือนสิงหาคม ปีพุทธศักราช 2556 หนึ่งกลุ่ม จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

อาณาเขตวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ทั้งหมด

ขอบเขตด้านเวลาของข้อมูลการทำวิจัย

ข้อมูลในการวิจัยวิดิทัศน์สารคดีเรื่องวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) เริ่มตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.1840-พ.ศ.2555)

ข้อตกลงเบื้องต้น

การผลิตวิดิทัศน์สารคดี “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” สำหรับค่ายคุณธรรมเยาวชนของวัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่มีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

1. วิดิทัศน์สารคดี เรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” นี้จะเป็นเรื่องราวประวัติความเป็นมาของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) โบราณสถานภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) กิจกรรมการปฏิบัติธรรมและการปฏิบัติตนภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) เท่านั้น โดยจะมีการนำเสนอเรื่องราวประมาณ 18 นาที

2. ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ยึดถือความรู้พื้นฐานเป็นหลัก เนื่องจากอายุของเยาวชนในการเข้าค่ายคุณธรรมจะมีหลายช่วงอายุดังนั้นความรู้พื้นฐานจึงไม่ได้นำมาวัดและไม่แบ่งแยกเพศหญิงหรือเพศชาย เนื่องจากเยาวชนที่เข้ามาเข้าค่ายคุณธรรมมีจำนวนชายหญิงเข้าค่ายแต่ละครั้งไม่สม่ำเสมออาจเป็นชายมากกว่าหรือหญิงมากกว่าจึงไม่ได้นำมาแบ่งแยกเช่นกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์

1. การผลิตวิดิทัศน์ หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ ประกอบด้วย ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว เสียง และเทคนิคการนำเสนออื่นๆ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอเรื่องราวของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ด้านประวัติความเป็นมา สถานที่สำคัญ กิจกรรมทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ที่วัด โดยใช้เวลาในการนำเสนอประมาณ 15 นาที

2. สารคดี หมายถึง การรวบรวมข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงของวัดอุโมงค์(สวนพุทธธรรม) ที่ปรากฏและจากการสัมภาษณ์แล้วนำมาเรียงลำดับเป็นขั้นตอนใช้ในการนำเสนอให้ผู้ชมได้รับทราบถึงประวัติความเป็นมา โบราณสถานภายในวัดอุโมงค์ กิจกรรมทางศาสนาและการปฏิบัติธรรมที่เกิดขึ้นภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)

3. วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) หมายถึง วัดป่าของจังหวัดเชียงใหม่ สร้างขึ้นในสมัยพญากือนา ราชพุทธศตวรรษที่ 20 ปัจจุบันมีกิจกรรมทางพุทธศาสนาในการจัดค่ายฝึกอบรมธรรมะให้กับเยาวชนและบุคคลที่สนใจในการปฏิบัติธรรม รวมถึงการเผยแพร่ธรรมให้กับบุคคลที่มีความสนใจในพุทธศาสนา

4. ถ่ายทอดธรรมเยาวชน หมายถึง ที่ใช้ฝึกปฏิบัติธรรมและเผยแพร่พุทธศาสนาให้กับบุคคลที่มีอายุระหว่าง 15 ถึง 25 ปี ที่มาเข้าฝึกปฏิบัติธรรมภายในวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) โดยจะมีการอบรมธรรมให้กับเยาวชน สอนการปฏิบัติสมาธิให้ความรู้และความเข้าใจในพุทธศาสนา รวมถึงความมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. คุณภาพของวัดทัศน หมายถึง ค่าเฉลี่ยของวัดทัศนสารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” ที่ได้จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ
2. ประสิทธิภาพของวัดทัศน หมายถึง ความสามารถในการจดจำด้านเนื้อหาและสาระต่างๆ ของกลุ่มผู้ได้รับชมวัดทัศนสารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” โดยวัดจากแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังรับชมวัดทัศนสารคดี
3. ความพึงพอใจต่อวัดทัศน หมายถึง ความรู้สึกของผู้ที่ได้รับชมวัดทัศนสารคดี เรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” ทั้งด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค องค์ประกอบด้านภาพและเสียง โดยวัดจากแบบสอบถามความพึงพอใจของเยาวชนหลังการรับชมวัดทัศนสารคดี

สมมุติฐานการวิจัย

1. ได้วัดทัศนสารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” สำหรับถ่ายทอดธรรมเยาวชนของวัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผ่านการประเมินทางด้านคุณภาพและเทคนิคในระดับมากขึ้นไป
2. เยาวชนที่ได้รับชมวัดทัศนสารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” เกิดประสิทธิผลในระดับมากขึ้นไป
3. เยาวชนที่ได้รับชมสารคดีเรื่อง “วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)” มีความพึงพอใจต่อวัดทัศนสารคดีในระดับมาก